

CD KLASSIEK

De rosse priester
Antonio Vivaldi

Vivaldi's bekende *Vier jaargetijden* behoren tot de toppers van de klassieke muziek, maar de componist wordt te vaak vastgeprikt op dat ene werk. De 'rosse priester' uit Venetië was immers zeer productief. Hij schreef niet minder dan vijfhonderd concerto's, een pak symfonieën en minstens veertig opera's. Daarnaast was hij nog muzikleider en violist van het Pio Ospedale della Pietà.

Zijn cellosonates componeerde hij omstreeks 1725, toen zijn meesterschap al lang onbetwist was, al kan het zijn dat hij daarbij ouder materiaal herwerkte. Vanuit zijn lange praktijkervaring als violist laat hij in die korte werken de cello zo heerlijk klinken dat je spontaan aanvoelt dat Bachs suites wellicht voor een deel daarop werden geënt.

Vivaldi liet een dertigtal celloconcerto's na en een klein dozijn sonates voor cello en basso continuo. Allemaal volgens de geijkte barokregel: langzaam, snel, langzaam en een snel slotdeel. Goed gespeeld, is dit muziek waar een

enorme spirituele kracht van uitgaat. Het is dan ook knap dat er in minder dan een jaar tijd meerdere nieuwe opnames werden gemaakt.

De Italiaanse barokcellist Marco Ceccato is een collega van de onvolprezen Amandine Beyer en haar avontuurlijke ensemble Gli Incogniti. Nu, met deze eigen cd zal Ceccato beslist niet langer 'incognito' kunnen blijven!

Het tempo in de snelle delen ligt eerder aan de hoge kant, waardoor meligheid vermeden wordt en de werken pit krijgen. Anderzijds pakt de solist uit met een virtuoze presentatie, vooral in de langzamere delen. Zijn interpretatie met gepast vibrato en rijke versieringen klinkt warmbloedig en gevoelvol, soms tot op het randje, maar eigenlijk kun je dat een Italiaan niet verwijten.

Interessant is ook dat de continuo niet steeds met dezelfde bezetting wordt uitgevoerd, maar afwisselend door luit en cimballo of door orgel, luit en cimballo, enzovoorts. Dat brengt meteen spanning en variatie. Diezelfde werkwijze vind je trouwens ook in de benadering van Roel Dieltiens en het Ensemble Explorations.

Antonio Vivaldi componeerde nooit lelijke muziek. Deze cellosonates zijn een balsem voor oren en hart. (JC)

Vivaldi, *Cello Sonatas*, door Marco Ceccato (cello) & de Accademia Ottoboni, ZigZagTerritoires (distributie OuthereMusic), ZZT338, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

Steenuilen in het bos
Schumann & Janacek

Op dit knappe album van de Canadese pianist Marc-André Hamelin prijken twee bijzondere werken die dateren uit twee verschillende eeuwen, maar met elkaar gemeen hebben dat ze voor piano werden gecomponeerd en dat ze het bos evoceren. *Waldszenen* uit 1849 is het laatste grote pianowerk van Robert Schumann (1810-1856) vóór hij wegzonk in waanzin. Het zijn negen miniatuurjes die de pure romantiek uitdragen. *Vogel als Prophet*, het beroemdste nummer, is schitterend in al zijn eenvoud.

Po zarostlém chodníčku, vertaald *Op een overgroeid pad*, is het be-

roemdste pianowerk van de Tsjech Leos Janacek (1854-1928). Het is een cyclus van miniatures die omstreeks 1901 ontstonden en waarvan de eerste composities oorspronkelijk voor harmonium waren bestemd. Pas in 1942, lang na het overlijden van de componist, kreeg de bundel zijn definitieve samenstelling.

De muziek lijkt minder experimenteel dan het latere werk van de Tsjechische meester en komt aanvankelijk behoorlijk negentiende-eeuws over. Maar deze muziek is niet wat ze lijkt. Een eenvoudige schildering van een bosscène keert om in een emotionele kolk. *De steenuil is niet weggevoegen* is daarvan het beroemdste voorbeeld. (EDS)

Robert Schumann, *Kinderszenen & Waldszenen*, Leos Janacek, *On the Overgrown Path I*, door Marc-André Hamelin (piano), Hyperion, CDA68030, 22,90 euro.

BOEK BIJBEL

Psalmen gekauwd
Benoît Standaert

De 150 psalmen vormen een van de belangrijkste boeken in het Oude Testament. Het zijn bijzondere teksten, bestaande uit ritmische golven en de verwoording van diepe geloofsbevingen, die behoren tot het hart van het gebed van de Kerk. Voor monniken zijn de psalmen dagelijkse kost, in de gewone li-

turgie worden ze wat ondergewaardeerd.

Met de twee delen van *Leven met de psalmen* levert Benoît Standaert, monnik van de benedictijnenabdij van Zevenkerken, een standaardwerk af. De commentaren verschenen eerder in het liturgische tijdschrift *Zacheüs*. Ze houden rekening met de liturgische tijden en gaan uit van de gangbare vertalingen.

Benoît Standaert gaat te rade bij de grote commentatoren van de voorbije eeuw en spreekt het vermoeden uit dat onze kennis en ons inzicht van deze oude teksten ontzettend is toegenomen. Wellicht beleven we een even vruchtbare tijd als ten tijde van de kerkvaders, klinkt het nog.

De auteur heeft veel aandacht voor de joodse lezing van de psalmen. De achtergronden van de oorspronkelijke taal, het Hebreeuws, gaan nooit verloren. Dit boek brengt echter ook steeds hoogst persoonlijk benaderingen van zijn auteur. Bijvoorbeeld

bij het „Hoelang nog vergeet Gij ons” van psalm 13: „Bij nader toezien was ik altijd verrast door die taal. Hoe kun je aan God zeggen: ‘Ben Je mij dan vergeten?’ Zijn het niet veeleer wij die Hem telkens weer uit het oog verliezen, ja veronachtzamen? Wanneer wij over zijn vergetelheid klagen, verheugt God zich.”

Deel 2 bevat naast de psalmen ook een commentaar op het Magnificat van Maria, op de lofzang van Zacharias en op die van Simenon. (EDS)

Benoît Standaert, *Leven met de psalmen*, 2 delen, Lannoo, Tielt, 2014, 376 blz. en 344 blz., ISBN 978 940 141 786 0 en 978 940 141 787 7, 24,99 euro per deel.

BOEK ERFGOED

Romeinen onder ons
Herman Clerinx

België. In Tongeren, 's lands oudste stad, zijn heel wat resten van de Romeinse cultuur te zien alsook een puik museum, maar ook elders zijn er nog steeds Romeinse sporen te vinden.

Wetenschapsjournalist Herman Clerinx vertelt aan de hand van de archeologie een chronologisch verhaal dat meer dan een half millennium overspant. De geografische ruimte die hij onderzoekt, is ruim: de hele Benelux met uitstappen naar Noord-Frankrijk en Duitsland. In de Romeinse tijd bestonden de landsgrenzen dan ook niet.

We krijgen een genuanceerde geschiedenis met veel aandacht voor de overblijfselen. Een volledig hoofdstuk is gewijd aan de godsdienst. Weinigen weten dat er in de Lage Landen schitterende tempels stonden. Ze overleef-

den de storm der tijden helaas niet. Enkele voorbeelden zijn gereconstrueerd. Het christendom kende in onze streken een aarzelende start. Omstreeks 313 werd in Tongeren de eerste kerk gebouwd en wellicht waren er in de vierde eeuw ook in Nijmegen christenen. De erkenning van het christendom door Constantijn bracht alles in een stroomversnelling. De tempels werden vervangen door kerken. (EDS)

Herman Clerinx, *Romeinse sporen*, Athenaeum/Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2014, 480 blz., ISBN 978 90 253 0369 3, 29,99 euro.

Iedereen leerde in de basisschool dat de Romeinen de eerste grote beschaving waren in wat nu ons land is. Ze liggen zelfs aan de oorsprong van de naam

BOEK SPIRITUALITEIT

Acteur van Christus
Francis Jonckheere

Tijdens de jaren 1980 deed de Nederlander Jozef van den Berg zalen vollopen met zijn vernieuwende en beklievende poppenspel. Met enkele personages – hij beschouwde zijn poppen als zijn familie – bracht hij bevreemdende verhalen over de zin van het leven.

Op 14 september 1989 in deSingel Antwerpen, vóór de aanvang van de voorstelling *Genoeg geacht*, kondigt Van den Berg zijn verbaasde publiek aan dat hij stopte met theater: „Ik hoop dat u één ding voor mij hebt, en dat is respect voor mijn beslissing. Ik zal nooit meer spelen. Ik

ben een werkelijkheid genaderd die niet te spelen is. Ik heb ontzettend lang gezocht, ben overal geweest. Uiteindelijk kwam ik tot de conclusie en die conclusie ben ik nu zelf, dat de zoeker zoekt, maar hij wordt gevonden. Daarom sta ik vanavond voor het laatst op de planken. U gelooft me niet, maar dat is het bedrieglijke van theater.”

Van den Bergs beslissing wortelde in een diepe mystieke ervaring die de acteur kort voordien had. Hij bezocht na dat moment orthodoxe kloosters en geestelijke leidsmannen, en ook de berg Athos. Hij trad toe tot de Grieks-orthodoxe Kerk en wilde voortaan 'acteur van Christus' zijn.

De acteur verliet zijn vrouw Hansje en hun vier kinderen en vestigde zich in juni 1992 als kluzenaar in een fietsenhok in de landelijke gemeente Neerijnen aan de Waal. In december 1992 bouwde hij een klein kapelletje rond zijn oude theaterkist. Enkele maanden later verzocht de gemeente hem echter die plek te verlaten, waarna hij in een tuin onder een kweepeerboom een kluzenaarshutje knutselde.

Velen beschouwden Jozef van den Berg als gek. Gaandeweg toonde hij zich echter een on-

vervalste kluzenaar die mensen ontving voor gesprekken. Nooit evenwel verliet hij Neerijnen. Slechts voor de begrafenis van zijn zus maakte hij een uitzondering.

Francis Jonckheere kende Van den Bergs theaterwerk en bleef hem ook naderhand volgen en bezoeken. In dit boek staan de belangrijkste teksten van de theaterstukken, doorweven met de biografie van de man. Van den Berg gaf wel geregeld interviews over zijn levenskeuze, vorig jaar nog aan Friedl' Lesage. Het boek sluit af met een brief waarin de kluzenaar hulde brengt aan zijn vrouw Hansje. (EDS)

Francis Jonckheere, *Jozef van den Berg. Van poppenspeler tot acteur van Christus*, Lannoo, Tielt, 2014, 224 blz., ISBN 978 940 1418 447, 19,99 euro.